

به نام خدا
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی
دانشکده پرستاری و مامایی

نام درس: مداخلات روان پرستاری گروهی و خانوادگی	پیش نیاز یا همزمان: اصول مشاوره در روان پرستاری، اختلالات روان پرستاری بزرگسالان و مراقبت های روان پرستاری
نیم سال: اول، سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲	مقطع و رشته: کارشناسی ارشد روان پرستاری
تعداد و نوع واحد: ۳ واحد نظری، ۱ واحد کارآموزی	نام مدرس: خانم دکتر نرجس موسوی زاده

شرح درس: بی شک حوزه درمان آلام بشری یکی از چالش برانگیزترین عرصه های تخصصی است و روان درمانی نیز به واسطه ی ارتباط مستقیمی که با سلامت جسمانی و روانی دارد، در زمره مهم ترین آن ها به شمار می آید. روان درمانی گروهی و خانوادگی می کوشد تا با تدارک دیدن بافتی هر چه طبیعی تر، بستر مناسبی برای رفع مشکلات روانی افراد فراهم آورد. در این درس با موضوعات اساسی و مفاهیم مهم فرایند گروه آشنا شده و فرا می گیرید که چگونه به عنوان یک رهبر گروه، این مفاهیم را هنگام کار با گروه های مختلف به کار گیرید؛ همچنین این درس دانش و مهارت لازم برای نحوه ی به کارگیری مداخلات روان پرستاری در مراقبت از خانواده در دوران های مختلف زندگی، با ایجاد رابطه مؤثر با خانواده در سطوح مختلف پیشگیری را به دانشجو می آموزد؛ آشنایی با نظریه های روان درمانی و نحوه ی به کارگیری آن ها در گروه و خانواده، مداخله در بحران به منظور ایجاد تغییرات لازم در تنش ها، بحران ها و حل تضاد نقش ها که خود موجب عملکرد مؤثر و ارتقاء سلامت فرد و خانواده باشد را دربر می گیرد.

هدف کلی:

۱. انتقال دانش و اطلاعات لازم به دانشجویان در زمینه اصول گروه درمانی و به کارگیری آن در مراحل مختلف، به منظور شناخت نیازها، مشکلات و توانایی های اعضای گروه و ایجاد تعاملات صحیح درون گروهی، در چارچوب فرایند پرستاری در سطوح مختلف.
۲. شناساندن خانواده به عنوان یک نظام باز اجتماعی به دانشجویان و هدایت آنان از طریق به کارگیری نظریه های روان درمانی خانواده و طی نمودن مراحل مشکل گشایی در سطوح مختلف پیشگیری، در جهت رفع نیازهای مددجویان و ارتقاء سلامت آنان در خانواده.

اهداف رفتاری:

در پایان درس دانشجو قادر باشد:

۱. گروه درمانی را تعریف نماید.

۲. اهداف و ساختار گروه را توضیح دهد.
۳. رهبریت در گروه را شرح دهد.
۴. نکات مهم در تشکیل گروه شامل زمان، مکان، اندازه گروه، اعضای گروه و ... را شرح دهد.
۵. نظریه‌های گروه درمانی را بشناسد و کاربرد آن‌ها را با ذکر مثال‌های کاربردی بیان نماید.
۶. فرآیند گروه و مراحل آن را توصیف نماید.
۷. نقش‌ها و مسئولیت‌های اعضا و رهبر گروه را برشمرده و مقایسه نماید.
۸. رشد و پویایی گروه را مورد تحلیل قرار دهد.
۹. عوامل تسهیل کننده در فرآیند گروه درمانی را لیست نماید.
۱۰. محدودیت‌های گروه، حل تعارضات درون گروهی، ایجاد خودآگاهی و بینش در گروه را شرح دهد.
۱۱. ارتباطات در گروه را توضیح دهد.
۱۲. مراحل رشد درون گروهی در مددجوی مبتلا به اختلالات روانی، بستری و سرپایی، را توصیف نماید.
۱۳. کاربرد گروه درمانی در اختلالات روانی را بیان نماید.
۱۴. جایگاه گروه درمانی در روان‌پرستاری را شرح دهد.
۱۵. توان بخشی گروهی (فعالیت‌های تفریحی، درمانی، ورزش و فعالیت درمانی و ...) را توضیح دهد.
۱۶. بحث گروهی و آموزش به روش گروهی را بیان نماید.
۱۷. مداخله در گروه‌های فعالیت، ورزشی و تفریحی را مقایسه کند.
۱۸. نقش‌های مختلف را به صورت گروهی نمایش دهد.
۱۹. تاریخچه و انواع خانواده و خانواده درمانی را تشریح نماید.
۲۰. مراحل و شرایط تشکیل خانواده (ازدواج، اهمیت، هدف، شرایط کلی و اختصاصی زوجین و اصول مهارت‌های تضمین کننده ازدواج موفق) را توضیح دهد.
۲۱. خانواده را به عنوان نظام باز اجتماعی مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد.
۲۲. عوامل مؤثر داخلی و خارجی تاثیر گذار بر آن (ساختار، عملکرد، نقش، تصمیم گیری، ارتباط، عوامل فرهنگی و اجتماعی) را فهرست نماید.
۲۳. نقش‌ها، وظایف و کارکرد خانواده را توضیح دهد.
۲۴. خصوصیات خانواده سالم و ناسالم را مقایسه نماید.
۲۵. مهارت‌های سالم زیستن در خانواده را با استفاده از الگوی Health Promotion شرح دهد.
۲۶. چرخه زندگی خانواده (Family Life Cycle) را بیان نماید.
۲۷. روان درمانی خانواده را تعریف کند.
۲۸. نظریه‌های کلی روانی را شرح دهد.
۲۹. خصوصیات درمان گر در روان درمانی خانواده را فهرست نماید.
۳۰. موارد استفاده و انواع روش‌های روان درمانی خانواده را توضیح دهد.

۳۱. اهداف روان درمانی خانواده را در هر دوره از چرخه زندگی بیان نماید.
۳۲. کاربرد نظریه‌هایی را که بر الگوی رفتاری، ارتباطی، ساختاری، احساسی، سیستمی و اعتقادی خانواده تأکید دارند، توضیح دهد.
۳۳. مراحل روان درمانی خانواده (بررسی، شناخت، درمان و مداخلات پرستاری) را شرح دهد.
۳۴. مراحل مشکل‌گشایی در خانواده در سطوح مختلف پیشگیری با تأکید بر حل تضاد و نقش‌ها در خانواده (Role Conflict Resolution) را بیان نماید.
۳۵. تنش و بحران‌های مختلف (تکاملی، انتقالی و موقعیتی) در خانواده و راهکارهای کاهش تنش و مداخله در بحران را توضیح دهد.
۳۶. خانواده با تمرکز بر مشکلات کودکان، نوجوانان و سالمندان را توصیف نماید.
۳۷. خشونت‌های خانوادگی را شناسایی کند.
۳۸. مداخلات روان‌پرستاری در خانواده دارای بیماران روانی را به کار گیرد.
۳۹. خانواده با تمرکز بر بیماری‌های روانی را توصیف نماید.
۴۰. مداخله در خانواده با تمرکز بر اختلالات روانی (اضطراب، افسردگی، وابستگی به مواد مخدر، الکل و بیماری‌های مراقبتی) را به کار گیرد.
۴۱. خانواده دچار آسیب‌های اجتماعی را شناسایی کند.
۴۲. توان‌بخشی خانواده دچار آسیب اجتماعی را طراحی نماید.

اهداف رفتاری کارآموزی:

۱. تئوری‌های مربوط به گروه را بر روی یک گروه (نوجوانان، دختران فراری، معتادین، سالمندان، بیماران روانی و ...) در سطوح مختلف جامعه، مراکز درمانی و محیط‌های آموزشی به کار ببرد.
۲. از روش‌های مؤثر برای هدایت گروه استفاده نماید.
۳. وضعیت یک خانواده نیازمند یا مشکل‌دار در جامعه را ارزیابی کند.
۴. مشکلات خانواده را تشخیص دهد.
۵. با خانواده در جهت حل مشکلات با به‌کارگیری نظریه‌های روان‌درمانی، خانواده‌درمانی و حل مشکل به طور مؤثر ارتباط و تعامل ایجاد کند.
۶. پیامدهای مداخلات روان‌پرستاری انجام گرفته را به صورت گزارش ارائه مکتوب ارائه نماید.

روش تدریس: حضوری؛ و در صورت لزوم به اجرای مجازی، آنلاین از طریق سامانه LMS

نحوه ارزشیابی:

۱. حضور فعال در پرسش و پاسخ‌های کلاسی ۲ نمره
۲. ارائه تکالیف ۴ نمره

۳. امتحان میان دوره ۳ نمره
۴. امتحان پایان دوره ۱۱ نمره

منابع:

- جکوبز، ادوارد ای، ماسن، رابرت ال، هارویل، ریلی ال. مشاوره گروهی، ترجمه خدابخش احمدی و سیده فاطمه حسینی، تهران: انتشارات سمت.
- مایکل نیکولز و شوالتر. فنون خانواده درمانی (مفاهیم و روش‌ها). ترجمه دکتر دهقانی و همکاران. تهران: انتشارات دانژه.
- مینوچین و فیشرمن. فنون خانواده درمانی. ترجمه دکتر بهاری. تهران: انتشارات رشد.
- کتب، منابع و مقالات معتبر علمی و به روز مرتبط با روان‌پرستاری، اصول خانواده درمانی، اصول گروه درمانی و پویایی گروه.
- Simon Fehr S. Introduction to Group Therapy: A Practical Guide New York: Routledge (Last Edition).
- Goldberg, I, Goldberg H. Family therap: An Overview. Australia: Brooks/ Cole Cengage learning, (Last Edition).
- Nichols M, Davis S. Family Therapy: Concepts and Methods, 11th Edition. Amazon Book Clubs (Last Edition).

جدول زمان بندی ارائه برنامه درسی				
جلسه	موضوع	روش تدریس	تاریخ و ساعت	مدرس
۱	معرفی درس، اهداف، تاریخچه گروه درمانی، تعاریف و ویژگی‌های گروه	حضور	شنبه‌ها، ساعت ۱۳-۱۵ یکشنبه‌ها، ساعت ۱۳-۱۵	خانم دکتر نرجس موسوی‌زاده
۲	تشکیل گروه، فرایند گروه	"	"	"
۳	تئوری‌های گروه درمانی	"	"	"
۴	تکنیک‌های ارتباط درمانی	"	"	"
۵	رهبری در مشاوره گروهی	"	"	"
۶	نقش‌ها و مسئولیت‌های اعضا و رهبر، مراحل رشد و پویایی گروه، عوامل تسهیل‌کننده در فرآیند گروهی، محدودیت‌های گروه، حل تعارضات درون گروهی، خودآگاهی و بینش در گروه	"	"	"
۷	آزمون میان ترم گروه درمانی	"	"	"
۸	ارتباط در گروه، مراحل رشد درون گروهی در مددجوی روانی، کاربرد گروه درمانی در اختلالات روانی، جایگاه گروه درمانی روان‌پرستاری، توان-بخشی گروهی	"	"	"
۹	بحث گروهی و آموزش به روش گروهی، مداخله در گروه‌های فعالیت، ورزشی و تفریحی	"	"	"
۱۰	کنفرانس دانشجویی	"	"	"
۱۱	تاریخچه و انواع خانواده و خانواده درمانی، تشکیل خانواده، خانواده به عنوان نظام باز اجتماعی و عوامل مؤثر داخلی و خارجی بر آن	"	"	"
۱۲	مراحل تکامل خانواده	"	"	"
۱۳	الگوهای ارتباط در خانواده	"	"	"
۱۴	روان درمانی خانواده، نظریه‌های کلی روانی، خصوصیات درمانگر، موارد استفاده و انواع روش-های آن، کاربرد نظریه‌هایی که بر الگوی رفتاری خانواده تأکید دارد، مراحل روان درمانی خانواده	"	"	"

"	"	"	مراحل مشکل گشایی در خانواده در سطوح مختلف پیشگیری با تأکید بر حل تضاد و نقش‌ها در خانواده، تنش و بحران‌های مختلف و راهکارهای کاهش آن در خانواده، خانواده با تمرکز بر مشکلات کودکان، نوجوانان و سالمندان	۱۵
"	"	"	خشونت‌های خانوادگی	۱۶
"	"	"	مداخلات روان‌پرستاری در خانواده دارای بیماران روانی، خانواده با تمرکز بر بیماری‌های روانی، مداخله در خانواده با تمرکز بر اختلالات روانی، خانواده دچار آسیب اجتماعی و توان‌بخشی خانواده	۱۷
"	"	"	آزمون میان ترم خانواده درمانی	۱۸
"	"	"	سوء رفتار با کودک	۱۹
"	"	"	طلاق	۲۰
"	"	"	مشاوره زناشویی	۲۱
"	"	"	کنفرانس دانشجویی	۲۲